

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia

v Lysé nad Labem, 23 neděle po Trojici, 23. listopadu 2025

Uzdravení slepého v Betsaidě

Přišli do Betsaidy. Přivedli k němu slepce a prosili jej, aby se ho dotkl. I vzal toho slepého za ruku a vyvedl ho z vesnice; potřel mu slinou oči, vložil na něho ruce a ptal se ho: „Vidíš něco?“ On pozvedl oči a řekl: „Vidím lidi, vypadají jako stromy, a chodí.“ Potom mu znovu položil ruce na oči; slepý prohlédl, byl uzdraven a viděl všechno zcela zřetelně. Ježíš ho poslal domů a přikázal mu: „Ale do vesnice nechod!“
(Bible, Markovo evangelium, 8. kapitola)

Slepí v příkopu (slepý vede slepé), James Tissot (1886-1894), Brooklyn Museum (Zdroj Wiki)

Vhodné je doplnit četbou o uzdravení hluchoněmého (Mk 7,31-37) nebo dalšího slepého (Mk 10,46-52). O prohlédnutí píší i další bibličtí autoři, např. Izajáš (Iz 35,1-6).

Vhodnými písněmi jsou 597, 426 či 410 z nových evangelických zpěvníků.

Navštivte webové stránky našeho sboru, stáhněte si další kázání, prohlédněte fotografie, mějte přehled o aktuálním dění v evangelickém sboru v Lysé nad Labem.

www.lysa.evangelnet.cz

Osmá kapitola Markova evangelia končí uzdravením slepého, stejně jako předchozí kapitola končila uzdravením hluchoněmého. Obě uzdravení jsou si velmi podobná a tvoří celek. I při uzdravování hluchoněmého (Mk 7,31-37) jsme byli svědky podobných „léčebných“ postupů. Také tehdy se Ježíš dotýčného dotýkal a užíval slin. A také uzdravení hluchoněmého nám ostatní evangelisté nepřevzali, byť důvodů vyškrtnutí obou příběhů může být více. Dnešní uzdravení slepého prý Matouš a Lukáš vynechávají mimo jiné proto, že se Ježíšovi tak úplně nepovedlo. Vždyť musel svůj zásah opakovat, neboť po prvním dotyku slepý prohlédl jen mlhavě. K synovi všemohoucího Boha se prý nehodí, aby něco dělal nadvakrát. Jenže tam kde zapálení věřící pohoršlivě protestují, současní lékaři naopak zajásají. Dobře totiž vědí, že léčba je proces postupný a uzdravení se málokdy děje hned. A tak právě ono postupné nabývání zraku v dnešním příběhu navléká Ježíšovi víc než kdy jindy doktorský plášť.

Ježíš by se svým zařazením mezi oftalmology pravděpodobně nesouhlasil. A ani evangelista Marek nesledoval doposud reálnost Ježíšova uzdravování a nesnažil se jej rehabilitovat v očích odborné lékařské vědy. My už přece víme, že záměr Ježíšových uzdravování je ukázat člověka nemocného svou přizemností, ovládaného temnými silami, svázaného lidským okolím. Obě ojedinělá Markova podobenství pak ukazují člověka hluchého k Bohu, mluvícího ve frázích a neschopného komunikace s pozemským i nebeským světem. A také člověka slepého či zaslepeného, člověka, který v dnešním podobenství nevidí, co by vidět měl. Otázkou je proč.

Všimneme si toho hned. Ježíš bere slepého opět stranou od lidí, stranou od jeho nejbližšího sociálního okolí. Dělal to už v uzdravení hluchoněmého, tady je to ale dramaticky zdůrazněno. *Vyvedl ho z vesnice*, říká text a na konci přidává dokonce Ježíšův striktní zákaz návratu, když mu přikáže: „*Ale do vesnice nechod!*“ Na obyvatelích Betsaidy je něco špatně a nespraví to ani úvodní poznámka, že snad právě někteří z nich přivedli postiženého k Ježíši.¹ Ježíš jedná značně radikálně, popadne slepého za ruku a kvapí s ním pryč. Betsaida je zřejmě místo, které nesvědčí čistému zraku, ať už z důvodu nějaké zdravotní epidemie způsobující oslepnutí, nebo z důvodu nesvobody, která přikazuje, co a jak smí být viděno či neviděno. Betsaida je místo nakažlivé slepoty nebo

¹ Ježíšovo příkré jednání vynikne v kontrastu jiných podobných událostí (Mk 2,5), kdy je okolí nemocného naopak důvodem Ježíšova přijetí a vyléčení. Možná jsou však podobné úvahy zcela zbytečné, neboť z textu není jasné, zda nemocného přivedli jeho sousedé či Ježíšovi učedníci.

zaslepení. Po jejím opuštění ruku v ruce s Ježíšem nastává v příběhu nám dobře známý osvobodivý a ozdravný proces. Je to postní motiv. V Kristově blízkosti a stranou od lidí začíná slepý náhle vidět. Prohlédá. Zří Krista. A nemá se vracet zpět. Zní to jako radikální Ježíšův nárok na uzdraveného, ale přitom mu život nijak dramaticky nemění. Posílá jej domů, ke své rodině. Jen té vesnici se má vyhnout.

Myslím, že vesnice tu reprezentuje nejen typ aglomerace, ale také jistou sociální, kulturní či třeba i náboženskou uzavřenou skupinu. Klidně si ji můžete představit jako prostou zemědělskou ves jednotného smýšlení či pokrevní provázanosti. Nebo jako sociální bublinu ideologicko-politické příslušnosti. Betsaidu si lze představit i jako jakousi dělnickou ubytovnu, i tak by se dal použitý řecký termín chápat. Je to tam hodně na těсно, každý vidí do talíře každému a běda, když si někdo vyslouží nálepku odpadlíka, kverulanta či dezoláta. ²

Důležitá pro pochopení je samozřejmě i konverzace, kterou slepý a Ježíš vedou. „Jestlipak něco vidíš?“ ptá se jakoby potměšile Ježíš. „*Vidím lidi, vypadají jako stromy, a chodí,*“ odpovídá dotyčný a pozvedá přitom své oči vzhůru. To, co dotyčný říká, i kam se dívá, se mi zdá důležité. Zajímavý je jeho náhled na druhé lidi, v rámci léčebného procesu jakési odhalení druhých, bez pohybu snadno zaměnitelných za dřeva a pařezy. A neméně zajímavý je i jeho pohled vzhůru, kterým jakoby dotyčný hledal nějaké nebeské znamení či dokonce Boha, protože vzhůru vzhlížíme většinou s očekáváním čehosi nebeského.

Tady je důležitý kontext příběhu. O pár řádek dříve čteme, že do Ježíše se pustili staří oponenti a věční diskutéři. A nově si do Ježíše dloubli, když ústy farizejů žádali zázračná nebeská znamení na potvrzení Ježíšovi autority. Stalo se to po několikerém syčení zástupů. Ježíš nasýtil 5.000 a posléze ještě 4.000 lidí. Přesto jsou po něm vyžadována nebeská znamení. Farizejové vyžadují nějaké potvrzení shora, nějaké nebeské razítko, navzdory tomu, že vidí Kristovy činy zde na zemi a slyší jeho slova tváří v tvář. Navzdory tomu jim Ježíš nesplňuje jejich představy, jak to má vypadat a co se má dít ve správné náboženské komunitě Hospodinově.

² My samozřejmě nevíme, jaký urbanistický celek Betsaida byla, ale Markovo evangelium zeměpisné či dějepisné reálie neřeší (viz jeho zoufalé zeměpisné nepřesnosti např. Mk 5,13). Markovi jde o význam.

Jestli tohle Ježíše naštvalo, tak ho musela následná reakce jeho učedníků dorazit. Když totiž před farizeji na lodi prchá a po právu na ně nadává a hartusí, dočká se místo souznění a podpory od vlastních učedníků překvapivé reakce. Jsou úplně mimo kontext a shánějí se už zase po jídle. Je hrozné si uvědomit, v jakém kruhu nepochopení se Ježíš nachází. Farizejové na břehu mu vytýkají nedostatek nebeské svatozáře, jeho učedníci se zase zabývají jen lidskými potřebami a chovají se jako materialisté. Ježíš se rozčílí. „*Oči máte, a nevidíte!*“ „*Nepamatujete se, když jsem lámal těch pět chlebů pěti tisícům, kolik plných košů nalámaných chlebů jste sebrali?*“

„To jsou kolem mě všichni slepí?“ ptá se Ježíš. A první, na koho narazí po vystoupení z lodi je skutečný slepec. Resp. někdo, kdo během svého života v Betsaidě oslepl, přestal věci vidět jasně a čistě, takové, jaké jsou. A Ježíš jej bere stranou a demonstruje na něm, jak vypadá prohlédnutí. Je to vzkaz farizejům i učedníkům. Slepý pozvedá své oči vzhůru. A zprvu nevidí nic dobrého a průkazného, tak jako na nebi neviděli nic ani farizejové. A pak na něj Ježíš znovu položí ruce. A slepý prohlédne. A vidí vše čistě a jasně. Text si dá záležet, aby zdůraznil, že dotyčný vidí zcela zřetelně. Ptáte se, co vidí? No přece Krista, který stojí vedle něj na pevné zemi.

Zajímavé je, že v rámci léčebného procesu vidí slepý v první fázi svého prohlédnutí lidi, ale není schopen je rozeznat od dřeva. Mohlo by to být odhalení. S lidmi se to má jako se dřevem, kdyby se nehýbali, jak by se vlastně poznala jejich lidskost? Mohl by to být obraz, metafora, odhalující či kvalifikující ony Betsaidany jako úplná dřeva. Nahrával by tomu i Ježíšův odstup od vesnice a odvedení nemocného daleko od nich. Ještě než se s gustem pustíme do jejich kritiky, všimněme si důležité věci. Opravdové uzdravení a prozření přijde až v dalším kroku, dotyčný zatím nevidí dobře; tak jako farizejové hledá cosi na nebi, když Bůh stojí po jeho boku. A lidi jsou mu zatím pouhým dřevem, materiálem k použití, případně ke skácení a podpalu. Zaslepený tu poznává druhé lidi jen podle pohybu, kdyby však pohyb jako průvodní znak ustal, tápal by. Neviděl by člověka, jen temný les. Ten dotyčný ještě nevidí dobře! Dívá se sice vzhůru, ale není schopen rozeznat pravou hodnotu věcí, živé od neživého, důležité od nedůležitého.

Příběh nás varuje. Ne každý nový uhel pohledu je správný. Ne každé prohlédnutí je čisté a nezkreslené. Prozření je proces, má různá stádia, která nelze ještě

považovat za zdravý pohled na skutečnost. V našem příběhu přichází prozření až posléze, po fázi halucinací, po dalším Kristově doteku. Člověk náhle stojí vedle Krista, hledí kolem sebe a vidí věci jasně. Už jej neděsí lidské přízraky, už nehledá jedinou útěchu v nebi. Rozhlíží se po světě kolem. Stojí v něm spolu s Kristem, který místo v nebi stojí na stejné půdě jako člověk. Už se není čeho bát. Vidiny zmizely, svět je v pořádku a plný Boží přítomnosti.

Působí tohle Kristova blízkost? A není zbytečné jej hledat nahoře, když stojí vedle vás? Je evidentní, že dnešní text doplňuje minulé Ježíšovo uzdravení hlucho-němého. Obě uzdravení má pouze Markovo evangelium. Obě dohromady tvoří celek a vypovídají o lidské neschopnosti slyšet a vidět Boha a mluvit s ním. Obě mohou samozřejmě vypovídat i o míře vzájemného lidského neporozumění, ale ve svém důrazu na poodstoupení od lidí směřují především k Bohu, resp. Kristu. Ve svém důsledku však napravují i náš pohled na svět kolem.

Uzdravením slepého se Markův evangelijní příběh dramaticky láme. Ježíš se po dnešním uzdravení vydává na cestu do Jeruzaléma. Jakoby už galilejský pobyt ztratil svůj důvod. Jakoby se tu už nebylo kam posunout. Ve zdánlivém bezpečí a přijetí v okolí jezera se začíná opakovat koloběh neustálých sporů a nedorozumění. Ježíš se vydává směrem k Velikonocům. Snad právě ta cesta, to nečekané rozuzlení v podobě kříže, má otevřít oči, napravit sluch i řeč. Ne nadarmo je cesta do Jeruzaléma spuštěna právě uzdravením slepého. Následující dvě kapitoly budou pojednávat o této překvapivé pouti, věci nabudou nečekaný směr. Doposud jsme byli svědky Ježíšova důrazu na to, aby nebyl špatně chápán. Pedantské utajování všech jeho uzdravování nám tak doposud odhalilo maximálně to, že Ježíš chce člověka zdravého, tj. svobodného a vůči Bohu otevřeného. Nyní je ale třeba prohlédnout a spatřit Krista takového, jaký je.

O Ježíši samotném toho od Marka paradoxně zatím moc nevíme. Díky Ježíšovu mesiášskému tajnůstkářství můžeme v polovině evangelia spolehlivě říci především to, kdo Ježíš není. Kdo ale skutečně je? To má odhalit právě nadcházející cesta. Proměnění na hoře a následné jeruzalémské události mají definitivně a trvale otevřít oči nechápavých učedníků. Ne nadarmo je právě cesta do Jeruzaléma rámována dvěma uzdraveními slepých. První přichází zde, na samém jejím počátku, druhé pak cestu uzavře u samotných jeruzalémských bran (Mk 10,46-52). I tato paralelní uzdravení slepých tvoří dvojici, poodhalují, dávají prohlédnout. Skutečné prozření však Kristovy blízké čeká o velikonoční neděli.

Nyní jsme ale na začátku a bude ještě chvíli trvat, než čtenáři i Ježíšovi učedníci přijmou Ježíše nikoli jako zázračného léčitele či revolucionáře, ale jako trpícího Mesiáše. Jako někoho, kdo nám navzdory smrti zůstává zatraceně blízko. Jen se rozhlédnout.

Další čtení: Tu přišli učedníci a řekli mu: „Víš, že se farizeové urazili, když slyšeli to slovo?“ Ale on jim odpověděl: „...Nechte je: slepí vedou slepé. A když vede slepý slepého, oba spadnou do jámy.“ (Matoušovo evangelium, 15. kapitola)

Žalm: Haleluja. Chval, duše má, Hospodina! Utištěným dopomáhá k právu, hladovým chléb dává. Hospodin osvobozuje vězně. Hospodin otvírá oči slepým, Hospodin sehnuté napřimuje, Hospodin miluje spravedlivé. Hospodin ochraňuje ty, kdo jsou bez domova, ujímá se sirotka i vdovy, svévolným však mate cestu. Hospodin bude kralovat věčně, Bůh tvůj, Sijóne, po všechna pokolení. Haleluja. (Ž 146,1.7-10)

Modlitba: Živý Bože, otevři naše oči, abychom tě zřeli ve svých životech, ve své blízkosti. Otevři naše uši, abychom slyšeli tvé slovo, abychom naslouchali evangeliu tvého Syna a hlásali je dále ke tvé cti a ke spáse světa. O to tě prosíme skrze našeho Pána Ježíše Krista, tvého Syna a našeho bratra, který s tebou a s Duchem svatým žije a působí na věky věků. Amen.